

Szabadítsuk meg
a büntettség keresztjétől a
jó útra
tért büntetett előéletűeket!

A rehabilitáció intézményének bevezetése
büntetőjogi rendszerünkbe

Írta:

BALANYI LAJOS

Előszóval ellátták:

SZÉKELY VLADIMIR

kriminológiai író, a m. kir. állami rendőrség ny. h. főkapitánya

dr. VÁLYI MIKLÓS

budapesti gyakorló ügyvéd

Előszó.

Tollforgató, süldő rendőrkoromban már aktuális téma volt a rehabilitáció. Ha jól emlékszem, magam is propagandáztam benne; — lándzsát törtem mellette, ifjondi kedvvél, öreg meglátásokkal —! Azóta... egy kisded emberöltő múlt el... és a rehabilitáció csakúgy megmeredve és belesorsolva a pium désidériumok közé. Egy-két reális kísérletezés a törvénytervezetek stációjában —, azután újra elkallódva, ad Graecas Calendas téve..., ez mindössze, ami ebben az égető, egyre visszasszágokat szülő, emborsorsokat igaztalanul és céltalanul háborító s pusztító problémáiban megoldás!

A régi századok brutális büntető igazságszolgáltatásai a bünbeesőket megbélyegezték. A szégyen jelét sütötték testükre. Volt aki homlokán, arcán hordta — kiáltó látványul — annak emlékét, hogy ölt, lopott vagy csalt. Kényelmes és borzalmas, nyilvántartás volt, egyenlő a társadalomból való kiközösítéssel. Elszörnyedünk rajta, kik a mai idők humánus levegőjét szívjuk. Fölöslegesen tesszük;, Mert a bünbeesés infámiajelei, csakúgy rásütve a »ma« akár csak egyszer is bünbeesettjein, mint régen. Csak a forma díszkrétebb, kevésbé kirakatibb, szemnek kiabáló. A lényegi ugyanaz maradt. Példák?! Akar!

a jámbor újságolvasó is ki bön-gészheti minduntalan a lapok-ból.

Akadnak olvasmányok szerencsétlenekről, akiket a börtön emléke végigkísért, visszadob és elgáncsol, elkerget arról az útról, mely a javulás, a tisztas élet felé visz. »Romlott múltú«, »dutyiviselt«, »büntetett előéletű«..., minduntalan reájuk kiáltott lesújtó mementó! Ke-gyetlen és embertelen teherbalaszt! Mintha az evangéliumi ban nem volna benne a megbocsátás; a józanság szava is átkos volna a hitetlenségtől, hogy aki vétkezett..., az nem való többé a becsületnek talán csak szerencsés kisajátítói közé. Ez a hitetlenség, az elfogultsága az ostoba, előítélet: ez az örök bünhődtetés megint csak visszaveri a szerencsétleneket a bün hínárja közé..., kik talán akarnak, de nem tudnak megjavulni.

A bünbeesett ahová megy, bármihez fog, munka, siker közepette is feje felett Dámokles kardja, az égő szegyenbélyeg: *rovottmúltú!*

»Szabadítsuk meg a büntettség keresztjétől a jó útra tért büntetett előéletűeket!« Füzet címe, melyet *Balanyi Lajos írt*. A mély gondolkodók sorából való élesen látó és figyelő, ki a *büntetőjogi rehabilitációt is a legsürgősebben*

progmmmba akarta vétetni
Megírja munkájában a rehabilitáció magyar sorsát: Pató Pálék ámbolygását.

A külföld már régen cselekedett, csak nálunk szendereg a rehabilitáció a jószándékok frontján. 1914. óta minden kormány igéri ennek a reformjogintézménynek törvénybeiktatását. Cselekedjünk ebben is. Reformot tehát itt is!

A gazdasági válságok óriási tömegekben szállítják a bűnözőket. Kétszeresen aktuális tehát a rehabilitáció! Ne szaporítsuk az elesetteket, a bűn tömegeit azzal, hogy elveszünk, elgáncsoljuk a lehetőségét a javulásnak.

A *reformpolitika*, amelynek most világraszóló új korszakát éljük, helyes értelemben az emberi együttélés: az állam és, társadalom berendezéseinek, a közmeggyőződés, világnézet és, társadalmi érzék változó igényeivel való összehangolására; törekszik. Tényleg *indokolt* és szükséges tehát *az a reform, amely a nemzeti közmeggyőződés, világnézet és társadalmi felfogás megváltozott igénye^ szempontjából immár megvalósításra érett.*

Biztosan tudom, hogye könyvecske melegsívű szerzője *rehabilitációs — a büntető ítélet hátrányos jogkövetkezései megszüntetését célzó* — reformjavaslatának megvalósítására az igazságszerető magyar lélek régóta vár.

... S miután a nemzeti munkaterv az új magyar büntetőjogot a nemzet sajátos lelki vonásainak megfelelőleg akarja

magukhoz ébredtek, a jószándékúak visszavezeklését a tisztesség, a becsületes élet és boldogító munka útjaira.

Érdemes elolvasni Balányi Lajos tanulmányát. És érdemes 'megszívlelni! Annál is több:... kell..., szükséges, hogy a rehabilitáció haladéktalanul törvénybeiktattassék. Ezen, üdvös intézménynek tételes törvénnyé emelésével és gyakorlattá tételével mindenki egyetért!

A rehabilitáció nálunk az elv határánál rekedt meg. Lássunk hát cselekedetet! Reformot!

SZÉKELY VLADIMIR
ny. államrendőrségi
főkapitányhelyettes

átformálni, ez a rehabilitációs reformjavaslat, — mert a magyar lélek sohasem volt boszszuálló, kérlelhetetlen és kegyetlen — egyenesen *a nemzeti munkatervbe illeszkedik bele.* Alkalmos és méltó tehát arra, hogy e korszak egyik értékes reformintézményévé váljék.

Régi követelés az, hogy az elkövetett bűn *a büntetés elszívásával, őszinte megbánásánál* és a megtisztulás után *bekövetkezett tartós — tisztességes polgári élettel* végre is *jóvátehető legyen.* Büntetőrendszerünk eredetileg sem tisztán megtorló, hanem javító jellegű. Viszont miért akarjunk javítani, ha mi ember létünkre, Ier nyegileg a bűn megbocsáthatatlanságának az alapjára helyezkedünk s kicsi és nagy bűnök között alig különböztetve, következményeiben örökre rástűjük a szégyen bélyegét arra a sajnálatraméltó testvérünkre,

aki megbotlott és bűnt követett el.

Sokszor a fiatal fantázia vagy vérmérséklet, sokszor egy érzelem túlzása, sokszor egy hirtelen fellángoló indulat, egy könnyelmű, mámor sodor tisztességes, munkás embereket a bűnbe és a büntetett előéletűeknek örökké szemlesütve járó táborába.

Igaza van *Balanyi Lajosnak* hogy a bűn e jogi konzekvenciái mérhetetlenebbül súlyosabbak, mint maga a bírói mérlegelési alapján kiszabott büntetés.

Mi jogászok néha megdöbentő következményeit látjuk azoknak a kegyetlen jogi konzekvenciáknak, hogy a megtért bűnös, *ha mindjárt hosszú, évek során a szentek életére rendezkedett is be*, becsületét a maga egészében soha vissza nem szerezheti. Soha többé nem kaphat egy olyan erkölcsi bizonyítványt, amelyben büntetett előélete feltüntetve nem volna, soha többé felemelt fejjel nem pályázhat egy állásra, soha többé nyugodt szemmel embertársára nem nézhet és soha többé; nem mentesül attól a vészedelem¹ től, hogy büntetett előéletű bármikor a szemébe vágassák! anélkül, hogy az ellen védekezni tudna.

Nagy büntető jogászaink a nyugat korszerű jogi berendezéseire hivatkozva már háború előtt is szorgalmazták a rehabilitáció jogintézményének megalkotását. Ma... amikor egyre öntudatosabbá válik a nemzeti kormányzat keresztény, erkölcsi irányzata, még kevésbé ismerhetjük *el a földi élet és »örök kárhozat«*át.

A bűn megbüntetésével szemben sohasem éreztem szentitális ellágyulást. A törvényhozó és a bíró felelősségteljes, keserves, de Istentől adott kötelességének tartom, hogy *azoknak a megbüntetéséről gondoskodjábanak, akik az élet rendje ellen vétettek.*

De mindig erkölcsi lehetlenségnek éreztem, hogy az egyszer elkövetett bűn terhe megbízható, tartós és *az élettel bebizonyított* megtérés után se legyen levehető a bűnét megbánt; embertestvérünk válláról. Úgyis elég súlyos annak a sorsa, aki a, fogházviseltség terhével áll be a mai rettenetes társadalmi kenyérharcba. Azokat, akik büntetésük kiállása után *újra be tudnak helyezkedni a társadalomba* és hosszú éveken keresztül a mindennapi életükkel bizonyítják, hogy *véglegesen be tudtak illeszkedni a törvényes rendbe*, valóban rehabilitálni kell, *meg kell szabadítani a büntettség keresztjétől!*

Természetes, ... hogy a bűnösség mértékére szabott arányosításra van szükség. A kisebb bűncselekményeknél hamarabb, a súlyosabbaknál később, a legsúlyosabbaknál a földi életben soha ne évülhessenek el a bűn konzekvenciái.

A kérdés részleteit természetesen itt nem akarom érinteni, ezt kitűnő büntető jogászaink tárgyalják le.

Előttem a kérdés most elsősorban szociálpolitikai probléma. Az alapelvet látom s az alapelvet tartom olyannak, amely helyet követel magának kormányunk reformprogramm-

jában, mert megfelel a közmeggyőződésnek, a közkívánaloinak és hivatva van a nemzeti egység teltén egy vérző sebet begyógyítani.

E könyvecskéiben foglalt javaslatokkal szemben általánosságban mégis megjegyzek annyit, hogy szerintem igazán megnyugtató megoldás csak az volt, ha *a rehabilitáció magának az idő elmúlásának következtében automatikusan állana be.* Korszerű igazságügyi berendezésünk számára nem volna megoldhatatlan probléma az, hogy bizalmasan lenyomoztassa az esedékessé váló rehabilitációs eseteket (és *kizárja, hogy érdemtelenek jussanak tévedés folytán rehabilitáció kedvezményéhez.* Az idő elmúlása és a kedvező nyomozati eredmények megállapítása, után mindazokat; a feljegyzéseket és nyilvántartásokat, amelyek az egykori bűnöző bűnösségét dokumentálják, egyszerűen elsüllyeszteném egy *a nyilvánosság számára teljesen elzárt, titkos irattárba.*

amhely a bűnös korosztályának megfelelő, feltételezhető élethatár időpontjáig kizárólag az *újabb bűnesetek felderítéseké a fűződő igazságszolgáltatása érdekeket biztosítaná* az illetékes közegek kezében és *csak az újabban elkövetett bűncselekmény megállapítása esetén kerülnének újra felszínre.*

Ajánlom a kérdést minden magyar testvéremnek, aki hallja a magyar szívek dobogását s ajánlom elsősorban azoknak az illetékeseknek a figyelmébe, *akik hivatva vannak a szerzői javaslatainak bölcs megfontolására és megvalósítására* s akik ennek a programpontra a nemzeti reformprogramba való felvételével szolgálatot tehetnek az emberi haladásnak és egy babérlevelet fűzhetnek a magyar nemzeti és keresztényi alapon álló reformpolitika koszorújába.

VÁLYI LAJOS DR.

ügyvéd,

székesfőv. törv. hat. biz. tag,
a Magy. Tud. Akadémia ügyésze

A büntetőjogi rehabilitáció

I.

Nincs szánandóbb lény a föld hátán annál az embernél, aki egyik társadalmi osztályba — még a legalacsonyabba — sem képes beilleszkedni. Életét gyötrődésben, gyalázatban és számkivetésben kell leélnie.

Gyermekkorom óta mindig mély sajnálatot éreztem az erkölcsi élet lápvilágába lecsúszott, u. n. társadalmon kívüli elem iránt, mely tépett szívvel, sebzett lélekkel; kenyerétől, becsületétől, létjogaitól, emberi méltóságától és remé-

nyeitől megfosztva, ... védtelenül járja az élet Golgotháját. Az a szigorú erkölcsi nevelés, melyben a szülői háztói kezdve egyetemi tanulmányaim befejezéséig mindenkor részesültem, soha nem csökkentette, sőt inkább mindig erősen fokozta bensőmben azt a meleg emberbaráti szeretetet, mely a koldusok, csavargók, prostituált; nők, rovottmúltúak kóbor népe, nemkülönb a megesett nők! és törvénytelen gyermekek vert hada, végül a perifériák vágán-

sainak »vogelfrei« társadalma-
iránt támadt lelkemben. Ezt az
érzést, mely a rokonérzésnél is
több..., Isten oltotta belém s
ez lelkivilágomban, elhomályo-
sítani képes mindazt, amiben az
élet hajótöröttjeitől különbö-
zik.

Minden vallásnak a végtelen,
istenszeretetet és megbocsátó
emberszeretetet az alaptétele és
felépítménye. A műveltség ési
haladás útjának bejáratánál is
e szavak olvashatók. Nevezhet-
jük-e tehát erkölcsös világfel-
fogásúnak, művelt lelkűnek és
haladó szelleműnek azon em-
bertársunkat, aki akár tudató-
san, akár öntudatlanul, ellen-
szenvet, sőt gyűlöletet érez ke-
belében a társadalom nyomo-
rult páriái iránt s szociális át-
értéssel, vizsgáló eszével téve
bírálat tárgyává e fekete sereg
jét állapotának körülményeit...,
erkölcsöket támadozó állását,
feladni és megbotránkozottsá-
gából feltisztulni nem képes?

Mert, hogy Te, kedves Ol-
vasó ..., vagy például én, ...
félteveörzött jóhírnevűnknek és
becsületűnknek birtokában va-
gyunk —, ez jelentheti jellem-
erősségünket, szerencsénket, de
semmiesetre sem azt jelenti —
jöhajlandóságú és törvénytisz-
telő mivoltunk dacára is, —
hogy a megbotolhatatlan szen-
tek tulajdonságaival és előjo-
gaival rendelkezünk. Épen
azért., ne tekintsünk soha úgy
az alvilágra, mintha ott vilá-
gitófáklyák volnánk vágy le-
hetnénk, vagy élő példái a ki-
vetnivaló, félelmetes erkölcsbí-
rónak. Hanem, fordítsuk in-
kább tekintetünket az erkölcsi
élet sártengerébe pottyant test-

véreink felé szelíd szeretettel,
úgy, mint akik menteni akar-
juk s a *bűnt és szennyet irtják
és dobják ek nem pedig az em-
bert!*

Európa egén vészfelhők ső-
tétlenek...! A magyar rónák
végső anyagi nyomorba s lelki-
erkölcsi válságba parancsolt
népe kétségbeejtő elesettségben
lesí a derengést. De sehol, sem
mi biztató sugár!

Az összeomlásig a mohácsi
csata jelentette a legnagyobb
katasztrófát nemzetünkre néz-
ve. Megállapítható azonban,
hogy hatásai mélyen alatta ál-
lanak annak a végzetes poli-
tikai és gazdasági megrázkód-
tatásnak, melyben a világhábo-
rú befejezésétől kezdve a mai
napig élünk. Ma már tudjuk azt,
hogy a mohácsi vész korántsem
volt oly roppant csapás a nem-
zetre, mint azt eddig hittük.
Sőt napjainkban már tisztá-
ban vagyunk azzal is, hogy az,
az erőviszonyok hátrányunkra
való megváltozásánál s az im-
perialista politika bukásánál
egyéb nem volt. Trianon azon-
ban máj hatalmas intőjel a
végső összefogásra, erkölcsi
megújulásunkra... amely nél-
kül biztosan elpusztulunk! Er-
kölcsei, gazdasági értékeket kell;
teremtünk s ennek megfele-
lően társadalmunk gazdasági,
erkölcsi, jogi életének rendjébe,
is reformokat kell bevezetnünk.
De mielőbb!

Önámítás, panasz-szó, sirdo-
gálás helyett tekintsünk őszin-
te elfogulatlansággal magunk,
ba s szálljunk bátran szembe
az élet valóságával és változott
viszonyainak követelményeivel!
Mindig volt erkölcsös és társa-

dalomközösségbe befogadott: ember..., de erkölcstelen és infámis is akadt mindig bőven, kit a társadalom kitagadott. *Ma, amikor a bűnözők legnagyobb részét nyilvánvalóan a gazdasági nyomor taszítja a lejtő útjára s a börtönök, fegyházuk mélyére, már nem tartható fenn oly középkori intézmény, mely kétségbeesett embereket — nyárspolgári előítéllettel — tudatosan sárba lök s örökre kitagad, az erkölcsi és jogi rend bástyáiból.*

Javitanis a bűnbe való visszaeséstől embereket távoltartani csak kenyérrel és szeretettel s ismételen kenyérrel és szeretettel lehet! Nem pedig szabadságvesztéssel és egész életre szóló kegyetlen megbélyegzéssel!

Akiknek mély sülyedésükben elveszett minden ítélni tudásuk s akik kenyér és munka mellett sem tudnak szabadulni a bűn poklától, azokat különítsük zárt társadalomba, mert szánandó betegek..., de osztálytársadalomban társadalmon kívüli osztályt magunk közötti megtérni nem volna szabad!

Létérdekünk kívánja, hogy a nagy sorsfordulat előtt, mely nemzetünkre vár, jóerkölcsű, derűs lelki kedélyű és megelé-

gedett, teljesszámú magyarság vívjon küzdelmet a magyar feltámadásért. A legsürgősebben adjuk vissza Trianon áldozatainak elvesztett legdrágább kincsét: becsületét! A fertőző-lelki járványok tovaterjedésének s a nagyarányú erkölcsi rothadásnak a folyamata csak ezáltal csökkenhet s enyészhetik el!

Tudományosan igazolt tény, hogy az emberi testnek mindent egyes szöveteleme, nemkülönben a szövetelemek összessége, vagyis az egész szervezet, az életkor előhaladásával járó előhaladó vagy visszamenő fejlődés okozta módosulásoknak vanj. alávetve s e változás kihat a szellem életére, a lélek és jellem alakulására is. Mily borzalmas igazságtalanság a kiforrott, megkomplyodott, derék férfinak szemére vetni, vagy az aggnak sínyleni, szenvedni — tisztos élete mellett is — azt, a meggondolatlan lépését, melyet pl. még 19 éves korában követett el, amikor élettanilag és lélektanilag is egészen más volt az alkata, mint érett korban vagy öregségében.

A rehabilitáció a kriminalitás elleni küzdelemnek igen hatékony eszköze s tökéletes és teljes betetőzése az elévülés jogdogmatikai fogalmának.

II.

A rehabilitáció sem mint gondolat, sem mint intézmény nem újdonság. Gyökerei a régi római korba nyúlnak vissza, de tudatos értékelés mellett a műveit franciák keltik életre, kegyelmi aktus alakjában, mely! az 1860, évi Ordinance royal

hatálybalépésétől 1898-ig különféle közigazgatási orgánumok önkényére van bízva.

A francia törvényhozás 1898-ban. bírói hatáskörbe utalja a az elvesztett egyéni becsület hely-? reállításának jogát. Ezt követőleg két év múlva kialakul

Franciaországban a törvényi rehabilitáció típusa, melynek alapján maga a büntetés elszenvedésétől kezdődően becsületben átélt idő törli le a büntetett egyén homlokáról a büntetés hatásaként ott maradó pecsétet.

Az »előző állapotba való visszahelyezés« törvényi alakjánál a büntettség megszűnte bizonyos előfeltételektől és időhátróztatástól függően, a törvényi ereje következtében, ipso facto áll be s teljesen szabad utat biztosít a jogszerezőnek arra, hogy ismételten felemelt fővel mozoghasson a társadalomban!

A rehabilitáció ma már a legtöbb államban meghonosodott. Franciaországon kívül bevezették azt még: Belgium, Olaszország, Dánia, Svédországhoz Norvégia, Németország, sok svájci kanton, a legtöbb amerikai állam, a szomszédos Ausztria, sőt még a balkáni államközösségbe tartozó Szerbia is bizonyítani igyekezvén így azt, hogy a jog eszményének, az igazságosság és méltányossági szellemének követésében mérföldjáró csizmában halad előttünk s mindazon államok előtt, melyekre hatástalan maradt az 1905-ben Hamburgban megtartott nemzetközi jogászkongresszus azon bölcs ajánlata, hogy fogadják el s alkalmazzák a bírói rehabilitációt, ha azt be nem vezették s kulturviszonyaikhoz mérten még alkalmazásba nem vették volna. *Közel múlt évben a mozgalom az egész világon megerősödött!*

Szégyen, hogy hazai büntetőjogrendszerünkben ezen intézmény az érdemes ügyvédi kar

s általában a nagytekintélyű jogásztársadalom erélyes sürgetései dacára még a mai napig sem tudott megvalósulni. Illetékes tényezők felvilágosításai szerint »a világháború és az azt követő szerencsétlen viszonyok következtében«. *Pedig mélyen benne él — Mondhatni benne ég minden emberies érzelmű, művelt lelkű és haladó szellemű polgárban ama nemes vágy, hogy magához emelje s a tisztességes emberek társadalmába átmentse egykor megtévedt felebarátját, aki bűnéért büntetését már elszenvedte, sőt azóta hosszú időn át becsületesen élt, és ennek dacára a büntetés, illetve büntettség keresztjét hordja a vállán, annak jogi következményeiben, egész életén keresztül.*

Ha a világpolitika eseményeit figyeljük..., senki nem veheti tagadóba, hogy egy új világrend küszöbén állunk, melynek közelében észrevétlenül építi magát előttünk az új embertípus, mely túlfinomodott, érzés és gondolatvilággal bírván, az örök államiét eszményében kinemesedett honszeretet, a mélységes istenhít pilléreire épített humanizmust, továbbá a családi orákulumot és a magántulajdon szentségét, nemkülönben a faji, felekezeti s osz, tálybékét, épügy, mint a gyengék, védtelenek oltalmazásának szükségességét el nem vetve, küzdelmeit a jövőben nem elszánt gyűlölettel, de elszánt szeretettel kívánja folytatni — Egyházaknak és államoknak egyaránt fontos érdekük és elsőrendű kötelességük, a kebelükbe tartozók erkölcsi érzel-

meinek felébresztése, ápolása és fejlesztése. Együttesen kell élősegíteniök, hogy az erkölcsi érzet em. biztos irányt és tápot; nyerjen. De ha az egyházak poenenciát és feloldozást hirdetnek s ugyanakkor az állam a legszárabb jogszabályokat helyezve az erkölcsiség törvénye fölé, embereket örökre megbélyegez, akkor ne csodálkozzunk azon, hogy a bűnös a bűnével ellenkező erény szépségének, gyakorlási módjának felismerésére s rossz hajlandóságainak fékezésére nem törekszik.

Ha figyelembe vesszük, hogy a büntetett állapot kiküszöbölésének magasztos eszményében mily célszerűségi gondolat s egyben mily hatalmas kriminalpolitikai erő rejlik, mély meghajlással kell kalapot emelnünk *Delaquis* — a modern, úttörő jogászelmék egyik legkiválóbbja — előtt, ki *a rehabilitációt a modern jogszolgáltatás koronájának nevezi*. S nem is ok nélkül! Vítán felül áll, hogy a bűncselekményhez fűződő ex lege jogkövetkezmények és bizonyos mellékbüntetések hatályának megszüntetése által az elítéltek visszahelyezése polgári és politikai jogainak gyakorlásába s egyúttal *minden rávonatkozó fel jegydelnek az országos bűnügyi nyilvántartó lajstomból való törlése, elsőrangú fegyver a Visszaesés ellem küzdelemben s napjainkban nemzetmentő feladat isi* A büntetőjog történetének a közlő évtizedekre eső szakaszában egészen biztos, hogy gyászbetűkkel lesz majd beiktatva, a mai kor, mely a kivégzésen kívül csupán egyetlen

más büntetést ismert még és alkalmazott: a »mort civile« örvényébe tasztítást, illetve a koporsóig tartó becületfosztást, melynél kihatás szempontjából úgyszólván közömbös, hogy 1 napi fogházzról vagy 15 évi fegyházzról volt-e szó.

Az öt világrész képe ma igen furcsa. Minden állam alkotmányos rendjében s gazdasági életének területén bomlás, erjedés, ismeretlen új életcsírák felbukkanása tapasztalható. A világháború s a forradalmaik véráradatától átázott földben titkos erők buzognak. A társas ösztönöknek és érzelmeknek eddig még nem ismert formái alakulnak ki. A szociális irányeszméknek s együttélési lehetőségeknek képzeletet felülmúló s már meg is valósult színekpei és törvényszerűségei tűnnek elénk. S *a szegénység nélküli kapitalizmus* zászlójával harcba, induló művelt világ minden: népe és nemzete, jó reménnyel eltelve igyekszik eltüntetni — még diktatúrák megtürésének! árán is — azt a száalmas erkölcsi és anyagi nyomort, melyben a ma már halotti táncát járó s saját bőréből kihízott kapitalizmus kényszerítette, a szerencsétlen békeparancsok révén és a nemzetközi munkanélküliség megteremtésével.

A Trianon okozta kenyértelesség és végső kétségbeesésből folyó tévelygés minden országénál kirívóbb számokat írt az összeomlás utáni magyar bűnügyi statisztika lapjaira. Fegyházaink, börtöneink és fogdáink már-már alig képesek befogadni a bűnözők légióit. Közöttük a legtöbb csupán akut

Kriminalitású. Vagyis olyan, akinek életében a bűnelkövetés »kellemetlen epizód«,... . semmi egyéb. *A külső tényezők döntő szavára bűnt elkövetők megmentésének a visszaesés ellene küzdelemnek napjainkban alkalmasabb, eszköze nincs, mint a szociális nyomor egészséges reformintézmények — mint pl. telepítés, a munkahadseregek szervezése önellátó szövetkezetek állami támogatása, stb. útjén való hathatós enyhítése és az erkölcsi rend frontján megoldásra váró korszerű embervédelmi intézmények tömege, köztük a rehabilitáció, melyet ugyanis csak olyan személy venne igénybe, aki a becsületet életbázisnak tekinti, mely nélkül magáról és esetleg családjáról gondoskodni, s a tisztességes társadalom, hasznos tagjának minőségében semminő tevékenységet kifejezni nem képes.*

Az erkölcsi fogyatkozásnak a megbélyegzés semmivel sem különb orvossága, mint a fájdalmas rákos daganatnak az aszpirin. Más tekintetben ártalmas is ..., mert a gyógyítás látszatát keltve, útját állja annak, hogy felfedezni iparkodjunk s elfojtsuk, vagy legalább is ártalmatlanítsuk az erkölcsi hibák és bajok forrásait.

A büntetőjogi rehabilitációinak jogintézményeink sorábaiktatásával szemben napjainkban már semmiféle ellenvetés fel nem hozható. A szakprofesszorok a bírói és ügyészi testületekkel, az ügyvédi karral, a jogászegyesületekkel s az általános közvéleménnyel együtt, egyöntetűen kívánják e kérdés mielőbbi rendezését, Ellene

egyedül csupán az az argumentum volna felhozható, hogy a mai idők az állandó jogalkotásra nem alkalmasak. Roppant vérszegény indokolásánál fogva, ez az érv sem foghat helyet a probléma elbírálásának, mert hiszen az államéletben naponkint felmerülő szükségletek kielégítést, a jogkérdések megoldást követelnek, s a rehabilitáció korszerű intézménye külállamokban már jóval a háború kitörése előtt bevezetett a haladó jogrendszerekbe s hazánkban is még az alkotmányos normális jogrend idejében: a világháború előtt, megtörtént minden szükséges lépés törvénybeiktatására nézve. Ha a virtuális jogrenddel szemben aktuális —, vagyis ideiglenes, rendkívüli — jogrendről is beszélünk s azt csak szubszidiáriusnak tekintjük, úgy tudnunk kell, hogy utóbbi, szembe nem fordulhat előbbivel s nem lehetetlenítheti a vis major következtében formát nem ölthetett közakarat érvényesülését. A mai időket állandó jogalkotásra alkalmatlanná nyilvánítani csak akkor lehetne, ha okkal beszélhetnénk törvénytelen állapotról, vacuum jurisról s ha kétség bevonhatnók az állami akaratképzés provizórikus és szurrogát, de törvényes szervei működésének jogosságát és alkotmányos voltát.

Miért ne bocsássunk meg annak, akinek még a háború előtt meg akartunk bocsátani s aki azóta szászorososan levezelte minden bűnét?!

Jézus megbocsátotta bűneit Péternek, *Magdolnának*, az inaszakadtak, a jobb latornak. S

Rabbi Jismiael, a zsidók szent szeretettől áthatott nagy papja, népének mártír-szonyává avatja fel Modini Ghannát, kinek bűne az anyai szeretet glóriájában nemes cselekedetté változik át. Van-e jogunk tehát embertelenül megvetni... s az egyházak tanaival merőben szembehelyezkedve, kíméletlenül megbélyegezni azt pl., aki — jól lehet — azért lopott egy darabka kenyeret, mert kért és senki nem adott neki és életöstönéből folyóan a saját maga, esetleg családja éhenhalásánál az alkalmasabb rosszat: a bűnt és bűnhődést választotta megmentő eszközül.

Az ítélet Istené. S a bűnben fogant és bűnben élő, de talán a szerencsés véletlen következtében bűnelkövetésien tetten nem ért bűnösnek egyáltalán, [nincsen joga szerencsétlen helyzetbe jutott embertársától, az erénycsószók farizeusságával elfordulni. Isten küldöttei: a Nagy Egyházalapítók nemcsak megbocsátottak egyes megtért bűnösöknek s őket hitükben megerősítvén nem csupán menni hagyták, de magas tisztségekkel ruházták fel s maguk az, egyházak, a bűnös természetüket leküzdeni tudó »jó útra tért bűnösök« közül nem egyet szentté avattak és követendő, például állítanak ma is élénk., Ezzel szemben hazánkban a mai napon az a helyzet, hogy egy szemtelenkedő és részeg csósz pofonvágásáért, hatósági közeg elleni erőszak címén tizennégy napi fogházra elítélt egyénnek a szabadságvesztés büntetésének elszenvedése után búcsút kell intenie a tisztességes társada-

dalom felé s le kell mondania; arról, hogy az életben vajha is közalkalmazott, akár csak útkaparó, vagy postaszolga is leJhessen. Erkölcsi bizonyítványára ugyanis reávezetik, hogy büntetve már volt. S az ilyen szerencsétlen polgárnak túrnie kell bárkitől a »dutyitöltelék«, »büntetett előéletű«, stb. megcsúfoló és lealázó jelzőket. A közérdek és jogos magánérdek fennforgása vitatható.

Felteszem a kérdést: Honnan ered a jog és bátorság, hogy gyarló ember bélyeget süssön annak az ugyancsak gyarló testvéreinek, embertársának a homlokára, aki a szövevényes jogszabályok labirintusában, talán nem is tudatosan, lépett úgy, ahogyan az nincsen megengedve.

Gondoljunk arra, hogy az, kit *mi, az eldurvult napi sajtó nyelvén »rovott múltú«*-nak nevezünk *s akit magunktól bűnössége miatt eltasztunk... néha nálunk is sokkal jobb!*

Legyünk már optimisták s nézzük rózsaszínű szemüvegen a világ folyását, nem sok kilátásunk lehet arra, hogy a gazdasági krízis hamarosan megszűnik. Enélkül pedig az erkölcsi halálba, parancsoltak száma aligha csökken. A nemzet számára erkölcsi értékeket teremteni s megmenteni kizárólag csak úgy tudunk, ha a karakternevelést egészen új alapokra helyezzük s bennsőkben ápolván a megbocsátás gondolatát, nemcsak hogy nem ítélkezünk könnyelműen bajbasodródott embertársaink felett, de minden igyekezetünkkel azon leszünk, hogy *a reformkor-*

mány a büntetőjogi rehabilitáció intézményét mielőbb bevezesse jogrendszerünkbe!

Rövid időn belül el fogom készíttetni, kiváló szakférfiakkal, rehabilitációs törvénytervezetemet s mindent elkövetek, hogy, az összes egyházak fejei, az erkölcsi testületek, a jogászegyesületek, épügy, mint a parlament tagjai, erélyes akciót indítsanak a törvényi rehabilitációnak jogrendszerünkbe való bevezetése iránt.

A megbélyegzés, a büntettség középkori csökevény s fenntartása ma már semmivel sem indokolható. A társadalomból kiközösített ember, a társadalom ellenségévé válik s mivel tudatában van annak, hogy veszítenivalója többé már nincsen; bármit is tesz; feltartóztathatatlanul gurul lefelé a lejtőn. Szíve megkérgesedik, gyűlölettel lesz tele, lelkéből kihál a belső öröm, azt nyugtalanság váltja fel. S ha szellemének erejével és képességeivel sem tud használni a köznek, önbecsülése az önmegvetésig sülyed. Tüzet fog, lángborít az ily szánandó páriának még a lehelete is és egyetlen

lépésén nincsen Istennek és emberinek áldása.

Mentsük meg azokat..., akik még megmenthetők!

De ne azokat óhajtsuk elvesztett jogaikba visszahelyezni, akik *javíthatatlanok* s akiknek karakter átalakítása sem újképzetek létesítésével, sem pedig már meglevők megfelelő csoportosításával meg nem válósítható. S még csak ne is azokkal szemben akarjuk a büntettség közjogi és magánjogi következményeit megszüntetni, akik átalakíthatatlanok, vagyis akiknél túlnyomó endogén hatások a helyes képzet-készlet kialakítása rendszerint lehetetleníti is; hanem azokra gondoljunk s azok érdekében indítsunk *országos mozgalmat*, akik bűneiket a büntetés kiállása után töredelmesen megbánva, még külön is levezekelték s akik ezáltal a jó hírnevet elbirtokolván, tanúbizonyságát szolgáltatatták annak, hogy képesek a tisztességes emberek alkotta társadalmi viszonyok között elhelyezkedni s magukat a sebesületlen erkölcsűek életszínvonaláig felküzdeni.

III.

Magyarországon az u. n. »ecclesia reconciliatio«-ban, vagyis eklézsiakövetésben akadunk a rehabilitáció legősibb nyomára. Ez abban állott, hogy a bűnös a templomban, az istentisztelet végeztével, az egész gyülekezet előtt nyilvánosan bocsánatért esdekelt elkövetett bűne miatt s ... az Isten jámbor

szolgája pedig ez alkalommal rövid dorgatórium után és javulásra buzdító beszéd kíséretében abszolválta őt bűnétől és annak következményeitől.

Kiváló jogászunk *Balogh Jenő* 1914. évi július hó 21. papján, mint akkori igazságügyminiszter, törvényjavaslatot terjesztett az országgyűlés elé, a

»büntető ítélet hátrányos jogkövetkezményeinek megszüntetése tárgyában«. E javaslat tulajdonképpen nem más, mint kombinációja a bírói, a törvényi és kegyelmi rehabilitációnak s alpját eredetileg a bírói rehabilitáció képezi, mely a három évi fegyház vagy börtönbüntetésnél nem súlyosabb büntetésre ítéltre nézve érvényesül, úgy, hogy az elítélt kérelmére a bíróság kimondhatja a rehabilitációt, ha igazolást nyer, miszerint az elítélt a 3, 5, 10 évben meghatározott próbaidő alatt büntetett vagy fogházzal büntetendő szándékos vétséget nem követett el, azonkívül kifogástalan, rendes és munkás életmódot folytatott, továbbá két év óta állandóan: ugyanott tartózkodott s végül a kárt megtérítette vagy megtéríteni igyekezett.

A tervezet a törvényi rehabilitációt a fiatalkorúak javára kívánja érvényesíteni, a két évet meg nem haladó fogházzal vagy még enyhébben büntetendő vétség esetében, olyképpen, hogy az elítélt az ítélet végrehajtásától számított tíz éven belül kérheti rehabilitálását — az én terminológiám szerint becsületesítését. Vagy más mévben visszabecsületesítését —; és az bírói eljárás nélkül is, bekövetkezik, ha ez idő alatt az elítélt ellen nem volt folyamatban oly eljárás, amelynek során öt fegyház, börtön vagy nyolc napot meghaladó elzárásra ítélték.

A Balogh-féle törvényjavaslat szerint a királyi kegyelem útján rehabilitálás akkor foghat helyet, illetőleg felső grá-

ciával csak úgy szabadulhat bárki a büntettség joghátrányaitól, ha a souverain hatalomban részes centrális margyár orgánumok egyik leghatalmasabbikától: az államtól kéri s kapja meg a becsülete, tesítését. Itt a kérelemnek korlátja nincsen, s azzal bárki élhet, akivel szemben az ítélet következményei bírói úton vagy törvénytől fogva nem szűnnek! meg. Balogh elaboratuma szerint a rehabilitációhoz fűződő jogi hatások a következők: A becsületesített személy bárminő állásra alkalmazható, visszanyeri politikai jogainak teljességét s általában élvezetébe lép mindazon jogoknak, melyek a tisztamúltú vagyis szerencsés véletlen folytán soha nem büntetett egyéneket megilletik. Esküre bocsátásának nincs akadálya, esküdt épúgy lehet, mint végrendeleti tanú, újabb bűncselekmény elkövetése esetében nem tekinthető visszaesőnek s nincs kizárva a, feltételes elítélés konzekvenciáiból. Azonban nem nyerheti; vissza újból elvesztett hivatal lát s nem nyeri vissza fizetését, nyugdíját s az ügyvédség vagy szakképzettséget kívánó foglalkozások gyakorlására való jogát. Gyámi és gondnoki köztisztviséget nem viselhet s elesik a nyilvános cím, rend és díszjelviselés jogosultságától.

Tüllépném célomat, ha Balogh Jenő fentismertetett elborátumának akár jogászai, akár mányos bírálatába bocsátkozsociálpszichológiai —, tudónek, avagy a javaslatához kapcsolódó nehézkes és körülményes eljárásjogi szabályok ana-

lizálásába mélyednék. Annyit azonban meg kell állapítanom és ki kell mondanom, hogy a »mai nap« szellemének a tervezet — szerény véleményem szerint — már nem felel meg. Már csak azért sem, mert alapja eredetileg a bírői becsületesítés, melyről ér. Irk Albert a pécsi tudományegyetem világhírű büntetőjogász professzora azt tartja, hogy az tulajdonképpen nem is rehabilitáció, hanem a szó igazi értelmében csak kísérlet a becsületesítésben rejlő eleven erő felszabadítására, de anélkül, hogy azt egészében fel is tudná szabadítani.

A bírói rehabilitációnak előfeltétele, hogy az elítélt maga, kérje az eljárást. Így dr. Irk Albert, a lángelméjű, modern, gondolkodó szerint, az esetek többségében az elítélt a már feledésnek ment bűncselekményét csak felújítja, aminek, szükségképeni következménye, hogy a rehabilitáció tulajdonképeni kriminálpolitikai célja vagy egyáltalán nem, vagy nagyon tökéletlenül tud csak megvalósulni. Ezzel szemben olyan esetekben, amikor az elítélt bűnténye még a köztudatban él, a becsületesítés kriminálpolitikai célja kívánja meg az eljárás nyilvános bírói lefolytatását, hogy így a nyilvánosság előtt tisztuljon meg az elítélt a büntetés foltjától.

Legideálisabb a bírói visszabecsületesítéssel kombinált »rehabilitation de droit«, vagyis a törvényi becsületesítés meghonosítása volna. Maga az eljárás igen egyszerű s hazai viszonyainkhoz alkalmazkodó lehetne és

a következőkben állhatna: A különféle bűnökre és büntetésekre vonatkozóan törvényben megállapított jogszerző elévülési idő elteltével a fél személyesen — élőszóval —, vagy ügyvédje útján beadvány bányákné a büntetőbírószágtól becsületesítés válásának bírói határozatban való kimondását, majd ennek megtörténte után, csekélyebb fajsúlyú bűnözési esetekre vonatkozóan pedig az elévülési idő, letelte után, bírói határozat nélkül is, az érdekelt fél négy kifogástalan magavi-seletű, vagyis bűnvádi eljárási és büntető ítélet hatálya alatt nem álló, nagykorú és önjogú rendes lakhellyel és polgári fogv. lalkozással bíró magyar állampolgár társával megjelennek az. Országos Bűnügyi Nyilvántartó Hivatalban, ahol kellő igazolások után s a visszabecsületesítést kimondó bírói határozatnak egyidejű bemutatása mellett, vagy bizonyos esetekben; anélkül, kérné az ott vezetett jegyzékből való egyszersmindenkori törlését; mire nyilván-tartási lapját egyszerűen ki-emelnék a regiszterből s nyilvánosan megsemmisítenék. A. négy tanút, némely esetben pótolhatná a becsületesítendő egyén egyházának lakhelye szerint illetékes lelkipásztora által kiállított s elhozott nyilatko-zat, mely népünk konzervatív előítéleteivel s a magyaros becsületesítésre melldöngötte, ősidők óta mindig előszeretettel hi-vatkozó konvenciókkal szemben minden bizonnal eloszlattá mostmár a jóhírnév elbirtoklá-sának jogához fűzhető kételye-ket.

Ujjlenyomatok csak gyilkosokról, veszélyes rablókról, kémekről; szokásos, megrögzött, teljesen javíthatatlan bűnözőkről vétethetnének s tartathatnának nyilván, vagyis kizárólag olyanokról, akiknek karakter átalakítása sem új képzetek létesítésével, sem pedig már meglévők megfelelő csoportosításával meg nem valósítható. Nyilvántartásban továbbra is; tehát csak azok szerepelhetnének, akik ipar szerű, üzletszerű bűnözők, illetve bűncselekményelkövetésből élnek s akik a helyes képzet-készlet kialakíthatatlanságának, vagyis akikenél túlnyomó endogén ható okását rendszerint lehetetleníti is. Az ilyen egyének átalakítása; volna csak igazi csoda!

Nem vagyok barátja annak a gondolatnak, hogy a jóhírnevet elbirtoklók után bárminő, akár a legcsekélyebb nyom is nyilvántartásban maradjon. A rehabilitálásnál a közigazgatási, hatóság előtt a féltre együtt eljáró négy tanú az erkölcsi értéket elismerő és újból kimondó társadalmat képviseli. Ha nyilatkozataik ellenére a közhatóság akár rejtett, akár nem rejtett irattárban vagy nyilvántartásban fogja továbbra is őrizni megtisztult és megszen, ivedett polgárok neveit és bűneseteit, úgy a becsületesített személyek nem tudnak szabadulni attól a gondolattól, hogy továbbra is nyilvántartott bűnözők maradnak s politikai helyzetváltozások esetében bármikor ki lehetnek szolgáltatva hatalmi tényezők önkényének, mementót harsogok szemrehányásainak, miből következően a

beesületesítés a maga tökéletes mivoltában megszűnik recidivától távortartó okként szerepelni. A lelki és jellembeli alapos átformálódás csak úgy következhetik be, ha a jóhírnév elbirtoklásának útján nem forognak! fenn gátlások; és ha a becsületesített személy tudatában van annak, hogy alkalmi bűneire társadalmi és hatósági vonatkozásban is bocsánat borítottai a feledés fátyolát. S e fátyolnak nem szabad ennél fogva olyanak lenni, mely kíváncsi szemek látóvonalába vetítheti, újra a múlt kellemetlen emlékképét.

Hogy a rehabilitált erkölcsi bizonyítványain egykori büntetett voltának legcsekélyebb nyoma is szerepeljen — pl. e szó rávezetése: »rehabilitált« vagy bűncselekmény, büntetés, nem és időtartam, stb. feltüntetés, — erre semmi szüksége nincsen. S ez kimondottan ellentétben állana a rehabilitálás; kriminálpolitikai céljával is, mivel nem szüntetné meg a társadalom előítéletét és bizalmatlanságát a becsületesített személy irányában. Ellenben fenti értelemben a rehabilitáció *speciálisan magyar intézmény* volna, mentes minden idegen szellemtől s népünk, nemzetünk! lelki világához is egészen közel állana.

Azt a harcot, melyet a *felvilágosodottság és emberiség* nevében, megtépett trianoni magyar tömegek sorsának jobb, rafordulásáért, erkölcsi megtisztulásáért ezúton indítok a maradiság nemzetsorvasztó szelleme ellen, kitartóan folytatni kívánom. Biztosan tudom,

hogy nem végzek hiábavaló, munkát! Hiszen nem csupán vergődő lelkű légiók megenyhüléséért küzdök, de a *helye*», *jogért* főképen, mely a morál; tanításából kiindulva, kivétel nélkül mindenkit megerősíteni; igyekszik jellemében.

Összegezve az előadottakat,

mondhatom, hogy küzdelmem; *célja az igazság és méltányosság győzedelmeskedése*. S e ket-tős eszme másban nem nyilvánulhat meg, mint abban, hogy honunk minden egyes polgárá-nak meg legyen adva az összes-égbe való helyes beilleszke-dési lehetősége.

IV.

A »Közbiztonság« című rend-őri lap, mely 1935. évi, júniusi havi számában a rehabilitáció-val foglalkozik, álláspontomat a legteljesebb mértékben magá-évá téve s mozgalmamat a legmesszebbmenőleg helyeseve megállapítja, hogy *a büntetőjo-gi rehabilitáció intézménye nél-kül modern korunk humánus légkörében, joggal nem is te-kinthetjük magunkat kultúrkör zösségbe tartozó nemzetnek*.

Ma, amikor már a legtöbb államban a közületeknek kell ellátniuk és lecsendesíteniök a végínségbe parancsoltak légióit s erre már alig-alig képesek, maga a *fejetetejére állít ott élet* dobálja tömegével a »mort ci-vile« örvényébe és a nyomor legmélyebb szakadékaiba még azokat is, akik jellemerőseknek születtek, különben jószán-dékúak és közbecsülésnek ör-vendenek, de helyzetük tartha-'atlansága következtében meg-inogni kénytelenek.

A karnak nagyobb az ereje a felfelé kapaszkodásnál, mint a lábé a lefelé esésnél! *A megté-vedt embert* meg kell edzenünk a tisztességes életre, fel kell vi-lágosítanunk cselekménye hely-telenségéről, nem pedig a tár-

sadalom ellenségévé nevelni az-által, hogy rajta örök sebet ejtve a *züllés útjára kergetjük* őt. Nincs borzasztóbban fájó seb a lélek sebénél. Begyógyul időnkint az igaz... de a leg-kisebb bántalomra felfakadj majd szélesebb területen terjedi szét, hogy annál nagyobb fáj-dalmát okozzon ismét a szenvedésre kárhoztatott embertár, sunknak. Ilyen »hol hegedő«, hol pedig »sebesedő« a lelke min-denkinek, ki a Káin bélyeget viseli egy életen át. Borzonga-nia kell, ha börtönvirágot für-késző tekintet tapad reá; re-megnie kell és vágy hazudnia, vagy pedig szemlesütve szer-gyenkeznie, ha, lépten-nyomon egyes ügyes-bajos dolgai inté-zésénél még a hivatali előszó-bakban is azt kérdezik tőle: »Volt-e már büntetve?« Iszonya tot kell elszenvednie, ha a durvahangú napisajtó, lelke rejtekének nyugalját mindun-talán megbolygatja.

A normák birodalmában nyaktörő táncot kell járnia a boldogtalan halandónak, kit a tökéletes élet felé való vágya-kozás fűt, de nincs fűtőanya-ga. Miért nem kérdezzük meg a kis bűnözőtől, hogy mi jót tett

életében, családjával, az el-
esettekkel, a védte]énekkal, a
szegényekkel, a, társadalom nyo-
morultjaival szemben? Talán
meg tudnók akkor bocsátani je-
lentéktelen vétkességét, me-
lyért már meg is szenvedett.
Hisz a kis sikkasztó, kit a jog-
talanul felhasznált 14 pengő
mentett meg családotól az
éhenhalástól, hősiességével Do-
berdónál talán ezrek életét
mentette meg egykor; papok,
bírák, ügyészek, ügyvédek éle-
tét, vagyonát és testi épségét
menthette meg a proletárdik-
tatúra idején; saját életének és
testi épségének kockáztatásával
talán védtelen leányt mentett
ki a román invázió alkalmával
a megbecstelenítésre éhes oláh
hordák karmaiból. *Miért nincs
a szeretettől és lelkes, bátor
erényektől áthatott cselekmé-
nyeknek is egy országos nyil-
ván tartó hivatala!*

A hírlapok rendőri közlemé-
nyei és törvénykezési rovatai,
melyek az élet és családi fészek
legbensőbb katasztrófáit tár-
ják ki minduntalan közszemlère,
csupán azt az egyetlen vi-
gasztalást nyújtják a társadal-
mi élet hajótöröttéinek, hogy
látni engedik az erkölcsileg job-
foan megalapozott és magasabb
társadalmi osztályok vérehullá-
sát, pusztulását is. Napjaink,
nak már nemcsak a rovott múlt-
tú pincér, a priuszos mosogató-
strabanc, az állandó börtön-
töltelék vigéc, a szélhámos hin-
táslegény, a tolvaj napszámos,
a gyárak kidobott és útonállóvá;
vagy épen kasszafúróvá vált,
munkása az erkölcsi halottja
de a bűnmartalékok és rajta-
vesztettek szédületesen nagy-

számú és nap-nap után mind-
jobban szaporodó tömegeiben
ott találjuk a családja miatt
féltve őrzött becsületének fel-
áldozására is képes B. listás
tisztviselőt, a börtönvirág lel-
készt, sőt püspököt; a rovott-
múltú bírót és ügyészt, a sik-
kasztó ügyvédet, az okirathami-
sitó könyvelőt, a gyűjtogató
gyárigazgatót, a megbélyegzett
rendőrfőkapitányt, a körözött
polgármestert, a dutyitöltelék
államtikárt vagy minisztert, a
kauciószedelgő egyetemi pro-
fesszornét, az orgazda állástal-
lan diplomást, a fegyenc ban-
kárt és megvesztegetés miatt
elítélt nemzetnevelőt épúgy,
mint az alvilágba zuhant fő-
nemest.

Hányan kezdenének becsüle-
tes új életet!..., csak megte-
hetnék ezt mégegyszer. Aki a
kezét már egyszer megégette,
az a tüztől is félni fog s a
kezére is jobban vigyáz. A sza-
badságot senki jobban értékelni
nem tudja annál az embernél,
aki egyszer már megtévedt, de
a becsületesen dolgozók társa-
dalmába újra visszafogadtatott.
*Igazolt tény, hogy a bűnözők
legnagyobb része a tehetséges-
emberek sorából kerül ki. Az
új világban nem egyszer fe-
gyencnek közül választják a
rendőrminisztereket s közrendé-
szeti szervek vezető tisztvise-
lőit,... akik azután tehetségük;
és hálájuk legjelentősebb bizo-
nyítékaival igyekeznek érdeme-
ket szerezni tisztségükre. Há-
nyan vándoroltak már ki ha-
zánkból s vettek fel idegen ál-
lampolgárságot amiatt, mert if-
júkori kisebb kilengéseik, il-
letve erkölcsi botlásaik jóváté-*

telére itthon semmi kilátásuk nem volt; míg külföldi államokban, erkölcsös, új életet kezdve, szorgalmukkal, munkás, tevékeny leletükkel vagyokra, hírnévre, társadalmi tekintélyre tettek szert — emelven ezáltal a magyar faj súlyát s fokozva, a világ népeinek nem, zetünkről alkotott jó véleményét. A világháborút megelőző években — mint emlékezetes — sikkasztok lepték el az oltalmat nyújtó Amerikát s az elévülési idő után közülük a legtöbb újra visszatért hónába s jóvátette az okozott kárt. Sok sikasztó azonkívül még karitatív, célokra hatalmas összegeket is áldozott, Istennek bocsánatára, szegények, elesettek, özvegyek, nyomorékok, árvák örömére.

Ki tudja, a váci fegyház sőtét cellái, avagy a Markó-utcai fogház pincéi mily zseniális közgazdákat, mily kiváló vegyészeket, mily lángelméjű nemzetközi politikusokat, mily nagy emberbarátokat rejtegetnek? Lehetséges, hogy közöttük sínylődik a feltaláló, akinek világraszóló hadászati találmányával a maroknyi magyarság, minden nemzetek és, népek erejével harcba merne, szállani. Ai sem kizárt, hogy soraikban szenved és semmisül meg talán örök életére a lángész, ki elgondolásaival máról, holnapra, nagygyá és becsülttel tudná tenni, egyben gazdaggá is, letiport drága hazánkat!

E bánatos seregnek vájjon hány tagja szenved teljesen ártatlanul?! Nem a pártatlan magyar bíróság tévedése vagy igaztalan ítélete folytán, de Véletlenségből, esetleg rosszindu-

latú emberek gonoszságából következően. Hisz egy bűncselekmény bizonyításához sokszor elég támpontot szolgáltat két hamis tanú vallomása; két ádáz ellenségé, kik vérpadra cipelhetik az alibit igazolni nem tudót.

Ne ítéljünk, hogy ne ítélessünk! A mai napon másra kimondott ítéletünk, holnap már saját magunk ítélete lehet! — Irtsuk ki tüzzel-vassal a közéletből a gyűlölködést! Irtsuk ki az előítéleteket, a bizalmatlanságot s az embertársainkkal szemben táplált erők gyanakvást. Kevesen vagyunk magyarok. Szegények lettünk, szeresük egymást! Feldaraboljak bennünket! Ne daraboljuk tovább magunkat!

A bíróság helyezzen nagyobb súlyt a bűnözők személyi viszonyainak s belső-lelki életének vizsgálatára. A büntetlen előéletűek feletti ítélkezésnél lebegjen mindenkor a bíró előtt, hogy már az egynapos fogházbüntetéssel is örök életre megnyomoríthat s a megsemmisülésbe taszíthat valakit s a leg-rövidebb időtartamú büntetéssel épúgy súlyos keresztet rak megtévedt embertársa vállára, mintha hosszú időre szóló szabadságvesztéssel vagy súlyos más egyéb büntetéssel súlytaná a vádlottat. A modern jogászképzésnél nyíljék tér a gyakorlati pszichológiai tudományok művelésének is! A bíró kezelje a lélek jó orvosaként a mai nap megtévedt, de javulást fogadó bűnösét, ki talán holnap már megtisztult emberként áll, ja meg helyét a becsület és, munka élvonalában s aki —

hacsak lélekben össze nem tört örökre — egy-két év múlva mindenkinek hódolatára küzdi fel magát a dicsőség és társadalmi becsülés tetőpontjára.

Azért ne kívánja senki ám, hogy a törvény lirává sülyedjen. Ne óhajtja senki, hogy a bíróság az emberiségben és elnézésben minden esetben túlmenjen azon a határon, mely a normák birodalmában védvonal, de igenis kívánja és követelje a nemzet minden jóérezésű és emberiesen gondolkodni tudó polgára — különösképpen pedig az érdemes magyar, ügyvédi kar s általában a nagyteknélyű jogásztársadalom — a büntetőjogi rehabilitáció intézményének azonnali törvénybeiktatását! Pár szakaszos törvénnyel megoldható lehetne e kérdés I

Ismét hangsúlyoznom, hogy a becsületesítés törvénybeiktatása mellett van ma hazánkban, mindenki! Közmeggyőződés, hogy ezen intézmény erkölcsi életünk fejlődésének rendjében hatalmas pihenőállomása sokj szenvedő embernek és magaslati gyógyhelye olyan lényeknek, akik nem az alvilágba valóók. A becsületesítésnek jogán-tézményeink sorába emelése; közakarat, népakarat, azt csupán kijelenteni kell még! A törvény pedig maradjon rideg törvény, a nemzet egyetemes, magasabb érdekei álljanak felette az emberies szempontoknak, a paragrafusnak kanyarodjanak önmagába a szárai további is, az egyes bűncselekményekre nézve megállapított és alkotmányos formában kijelentett jogtételek legyenek ta-

lán szigorúbbak a mostaniaknál is, de a bűnöst csak addig engedjük szenvedni, amíg méltó a büntetésre; utána azonban már ne gáncsoljuk el a jószándékát, ne tegyük lehetetlenné, a megjavulását s őt szeretettel átkarolva segítsük őt ama törekvésében, hogy a tisztességes emberek alkotta társadalmi keretekbe illeszkedve, magát a felbessületlen erkölcsűek életszínvonaláig felküzdhesse.

A fogházak, börtönök és fegyházak ne a lelkek rémületes összetörői legyenek, de templomai, szentélyei, lelki klinikái az élet kitaszítottjainak. Hány lélek durvult már el és gurult az erkölcsi rothadás sötét világába, mert a kegyetlen sors megvonta tőle a betevő falatot, s azonkívül az élet legnagyobb ajándékát: a családi szentély léleksimogató melegét, az általának is kijáró födelet, továbbá a szerető hitves jószágos gondoskodását, vagy álmának teljesülését, hogy ártatlan gyermekének gügyögését hallhassa.

Ne a rendőrhatalósági erkölcsi bizonyítvány, de az erkölcs legyen a fokmérője ethikai értékünknek. Ne csak botlásaik, de erényeik után is mérjük embertársainkat! A »Les Misérables« regényhősei egyszersmind denkorra tűnjenek el a társadalmi élet színeréről!

A rehabilitáció meghonosításának szükségességét — amint arra munkámban más helyen már utaltam is — egybehangozóan hirdetik tudományegyetemeink és jogakadémiáink összes szakprofesszorai, nyomtatékosan kiemelve, hogy a jog fejlődésének együtt kell halad

nia az élet rohanásával. A modern jogszabályoknak rugalmasaknak és a haladó élet követelményeihez táguóknak kell lenniök. *Ne a retorzió, de a javítás legyen az elv és főszabály! Építsük és ne pusztítsuk a társadalmat!* A jog fejlődésének útján számolnunk kell azzal, hogy a merev, klasszikus büntetőjogi rendszer béklyóiból a korral való haladás által magát kinövő *mai nap emberével* szemben jogrendszerünk elavult intézményeit és tételeit alkalmazni már épúgy nem lehet, mint ahogyan nem lehet a felnőttet, csecsemő ruhába öltöztetni. Ha minden ember ismerné a büntetőjogot s a tiltó, korlátoló, parancsoló jogszabályok tömkelegét a törvény, a jog és az igazság szabványainak, tekintené cselekvési szabadságának körét oly szűknek kellene látnia, hogy azon belül csak tudományos gyakorlat mellett élhetné le hétköznapi életét. Törvény, jog igazság, különböző fogalmak. Olyan törvény is hozható, hogy minden vöröshajú ember kivégezendő; lévén a törvény alkotmányos úton, véghezvitt népakaratkijelentés, ez a rendelkezés keresztülvihető; is lehetne, bár a legborzalmasabb igazságtalansággal és legégbekiáltóbb jogtalansággal volna határos.

Jogászkiválóságaink véleménye teljesen egységes abban, hogy a Csemegei-kódex, mely nem eredeti alkotás, hanem az 1843. évi javaslat továbbfejlesztése s így nem is nemzeti, hanem külföldi hatás terméke, sok helyen erősen általánosító jellegénél, a bírót túlságosan

dogmatizálásra készítő természeténél s büntetési rendszerének túlságosan bonyolult voltánál fogva mai büntetőjoga szolgáltatásunknak bázisa többé már nem lehet s hogy a novellák sem veszik kellőképpen figyelembe a háború és forradalmak erkölcsromboló hatásait és csonka hazánk kétségbeesítő szegénységét. *A büntetőtörvényhozásnak figyelembe kellene vennie feldúlt állami és társadalmi életünket* s ha az új magyar Btk megalkotására irányuló nagy szabású munkát céljaul nem ia tűzheti ma ki, *reformtörvények alakjában* feltétlenül rendeznie kell oly viszonyokat, melyek a társadalom rendiének biztosítását szolgálják és a közületek létét, nemkülönben a benne élők érdekeinek legsürgősebb védelmét igénylik. A kérdés rendezésével kapcsolatban a sajtó durva hangja is megfőkezendő volna, annak kimondásával, hogy megtisztult egykori bűnözők sebeiben — a megbőlyegzett múlt feltárásával — filléses haszonért vájkálni nem szabad, különösképen szigorúan tilos volna, egykor megtévedt, de nyilvánvalóan jó útra tért személyek neve mellett vagy azzal kapcsolatban lealacsonyító jelzőket, mint pl. »rovott múltú«, »börtöntöltelék«, »dutyivirág«, stb. alkalmazni.

A becsületesítés meghonosítása után a büntetőjogi reformkérdések közül büntetési rendszerünknek, jelesen a szabadság vesztes büntetések szervezétének és végrehajtásának fogyatkozásai, hiányosságai volnának a legsürgősebben eliminálandók! A részletező kritika

a börtönügyi tudományok feladata. Tanulmányom anyagával való szoros összefüggése miatt itt csak büntetési rendszerünk ama gyökeres hibájának a mert említésére szorítkozhatom, hogy — Irk szerint — nem veszi az ügy fontosságához méltó komolysággát a rövidtartamú szabadságvesztés büntetéseket s így nincs figyelemmel azoknak megfelelő, intézményesen kiépített végrehajtására, így az egy évnél rövidebb tartamú börtön, fogház és elzárásbüntetésekkel a fokozatos rendszert teljesen elejti, aminek negatív következménye úgy a preventív, mint a represszív cél megghiúsulása; pozitív eredménye pedig az *elítélteknek a megfelelő elkülönítés hiányából eredő kölcsönös megfertőzése.*

Ma, amikor az élet telve van, hazugsággal, bűnnel, képmutatással gyalázattal..., az embervédelmet, az erkölcsnemesítést, a jellemerősítést, a lélekszelidítést minden társadalmi mozgalom homlokterébe kell helyeznünk s minden eszközt meg kell; ragadnunk, hogy minél több gyötört lelkű trianoni magyart emelhessünk magunkhoz!

Minden emberségesen és tisztességesen gondolkozó magyar törvényhozónak hazafias és valláserkölcsei kötelességbe a tanulmányomban felvetett kérdés legmelegebb felkarolása! Oly sok ígélet után illő volna végre már programmba venni e problémát, mely *nem kér kenyeret, nem terheli meg a büdzsét, tömegeket tesz boldoggá és megelégedetté s amelynek megold-*

dása nemzetközi viszonylatban is kötelességünk, mert hiszen a rehabilitáció intézményét kívév kivétellel az összes államok bevezették jogrendszerükbe. Ahol erre, rajtunk kívül nem került még ezideig sor, ott egyáltalán nincs is szükség a meghonosítására. Még a balkáni államok is megelőztek bennünket. Csak mi késünk... reformállam, ami kor ezen intézmény *mindenki által óhajtott és türelmetlenül várt meghonosítása — épen közállapotainkra tekintettel — nálunk volna a legindokoltabb!* — A törvénybeiktatás a derék magyar ügyvédi kár részére isi munkalehetőségeket s némi jövedelmet biztosítana és a mai, kétségbeejtő ügyvédyomor idején javítaná az ügyvédek szociális helyzetét, ugyanis a rehabilitálási ügyekben adott tömeges megbízások minden kétséget kizáróan növelnék az ügyvédi irodák forgalmát.

Parlamentünk ma úgyszólván tele vain jogász tagokkal. Sosem volt még tehát alkalmasabb az, idő e roppant fontos reformkérdés megoldására, a mainál. Induljon el tehát a harc azon?nal s szolgálja az a felvilágosodottság és emberiség nevében tömegek lelki megnyihülésének szent ügyét. Szüntessük meg és izzuk ki a modern jogszolgáltatás területéről az ókor szellemét s az egyeseket féle, lőtlen lelketlenséggel örökre megbélyegző és kárhozatba taszító barbarizmust! — Ezt kívánja a Kultúra, a Civilizáció... s a megbocsátás és végtelen, szeretet diktálta Isteni Parancs!